

SMET, Robrecht Hendrik de, priester, activist (Oostende 20 april 1875 - Meerssen 1 mei 1937). Student te Leuven van 1896 tot '98; leraar te Kortrijk (1898-1900) en te Tielt (1900-'06); kapelaan te Knokke, Poperinge, Assebroek en Westkerke (1907-'21); nadien geëxcardineerd uit het bisdom Brugge en werkzaam als procurator van de Zweedse missie in Nederland.

Na zijn humaniorastudie in Oostende, waar hij samen met H. Baels en E. Vliebergh een studentenbond bezielde, kwam hij in het Roeselaarse Klein Seminarie in contact met Cyriel Verschaeve. Op het Groot Seminarie te Brugge leidde hij van 1894 af De Vlaamsche Vlagge. In oktober 1896 als eerste Westvlaamse priester naar Leuven gestuurd om er te studeren in de pas opgerichte sectie Germaanse filologie, breidde hij zijn kennissen- en vriendenkring uit met L. Dosfel, A. Borms, R. Speleers, O.K. de Laey, H. Poels, P. Ladeuze, H. Coppieters, E. van Roey e.a. Deze korte periode (tot juni 1898) leidde hem tot het inzicht dat het onderwijs in Vlaanderen integraal vernederlandst moest wor-

den en dat deze vernederlandsing de enige hefboom kon zijn voor een algemeen cultureel herstel in Grootnederlandse zin. In oktober 1898 werd hij poësisleraar in Kortrijk, waar zowel Jozef Lootens als Henricus Lamiroy (de toekomstige bisschop van Brugge) zijn leerlingen waren. Twee jaar later werd hij in Tielt benoemd, waar hij tot september 1906 een grote invloed uitoefende. Haast onmiddellijk poogde De Smet de kwijnende Davidsfondsafdeling van het stadje het vuur aan de schenen te leggen door de oprichting in 1901 van een leesgezelschap, bijna uitsluitend op Noordnederlandse literatuur en journalistiek gericht. Op de Nederlandsche Taalcongressen van 1902 (Kortrijk) en 1904 (Dordrecht) steunde hij de actie voor de Zuidafrikaanse Boeren en de werking van het Algemeen Nederlands Verbond. De Smet bleef enige jaren in correspondentie met algemeen voorzitter H.J. Kiewiet de Jonge.

Toen van 1903 af zijn Verbetering van ons Taalgevoel circuleerde, groeide het conflict met bisschop Waffelaert sterk aan. Als leraar voerde hij, na het Nederlandsch Congres te Dordrecht, steeds meer Noordnederlandse schoolboeken in, in de lijn van wat L. van Puyvelde in naam van het pas opgerichte Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond vroeg: Zijn er Nederlandsche schoolboeken voor het Middelbaar Onderwijs? (1904). Het conflict kreeg zijn beslag in 1906. De prosynodale toespraak van bisschop Waffelaert van 29 mei 1906 viseerde niet alleen de Vlaamse taaleisen in het onderwijs in het algemeen, maar was eigenlijk een

afrekening met leraar Robrecht de Smet. De klachten hadden zich sinds juni 1905 opgehoopt. Bij de diocesane eindejaarswedstrijden hadden Tieltse leerlingen op grond van De Smets geschiedenislessen geweigerd over het 75-jarig jubileum van België te schrijven. In juni werd De Smet naar Brugge ontboden. In augustus 1906 beëindigde hij zijn laatste jaar in Tielt; tot de laatste groep leerlingen behoorden o.a. Joris Lannoo en Amand Verhaeghe, die tot in 1912 de regionale werking van het AKVS stimuleerden. Zowel Dosfel als Verschaeve herinnerden in 1912, bij het tienjarig bestaan van de afdeling Tielt van het AKVS, aan de diepgaande invloed van De Smet.

Zijn actie (en die van vele oudleerlingen) voor het ABN in de Westvlaamse colleges is beslissend geweest. Samen met Th. Spaeninx en J. Bernaerts behoort R. de Smet tot de pioniers van de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs.

Van januari 1907 tot oktober 1921 was De Smet kapelaan, achtereenvolgens in Knokke, Poperinge, Assebroek en Westkerke. Vooralsnog bleef hij in nauw contact met Verschaeve: hij poogde diens werk in Nederland uit te geven (1907), ging samen met hem op reis naar Zwitserland en ijverde vruchteloos om een missiecongregatie voor Zuid-Afrika op te richten (1908-'09). Tot eind 1908 kan men spreken van een duidelijke invloed van De Smet op Verschaeve. Nadien verkoelden de contacten; omstreeks 1913 waren ze zo goed als uitgestorven. Van het voorjaar 1915 af dacht De Smet in activistische richting. Hij verkeerde in de kring van Em. Dumon en Eug. van Oye. Dosfel kwam naar de kapelanie in Assebroek en vond in De Smet een fervente verdediger van de vernederlandsste universiteit; hetzelfde gold voor Konrad Beyerle en anderen. Eind november 1918 werd De Smet door bisschop Waffelaert ontboden; de bezoeken van Dosfel werden hem zwaar aangerekend. Een overplaatsing naar Westkerke in juni 1920 volgde. De Smet werd neurastheniek. Goedbedoelde tussenkomsten van mgr. C. Callewaert en prof. Fr. Daels konden niet baten. Van 1921 af begon De Smet een moeizame dooltocht en verbleef bij vrienden en kennissen als dr. Rubbrecht, ir. Ampe, C. Couvreur, prof. A. Dumon, J. Simons. Zijn officiële excardinatie uit het bisdom Brugge viel op 24 juni 1924 na een reis naar Zweden. De Smet werd procurator van de Zweedse missie in Nederland.

Daar was hij van nabij betrokken bij de stichting van het weekblad Vlaanderen (mei 1922), waar zijn invloed, zeker tot begin 1927, beslissend is geweest. De scherpe uitspraken van dit blad waren mede de aanleiding tot de mandementen van bisschop Waffelaert van 1925 en '27. De Smet, die zich in 1927 definitief in Nederland had gevestigd, verwachtte alle heil van de activistische ballingen. Aldus schreef hij in 1923-'24 niet alleen hooghartig de eerlijke pogingen van Dosfel af om voor de nationalistenvoorzitter in de katholieke partij te krijgen; hij formuleerde reeds in het voorjaar 1924 de heftigste kritiek op de Frontpartij, die hij van verraad beschuldigde. Hij predikte een integraal Grootneerlandisme, dat wel meerdere nationalistenvoorzitters als J. Leuridan en M. Geerardyn aansprak en enigszins Van Severen beïnvloedde, maar toch aan de overzijde kwam te liggen van de visie van Pieter Geyl. De Smet en J. de Decker

boycotten hardnekkig de pogingen die in de jaren 1925 tot '30 ondernomen werden om te komen tot een Vlaams-nationalistische concentratie. Voortdurend doorkruiste hij met eigen initiatieven deze pogingen. Zo duwde hij Hendrik Cayman voor de wagen van het Verbond der Vlaamsche Nationalisten De Blauwvoet; zelf poogde hij in 1928 de Jongvlaamsche Gemeenschap op te zetten. In de jaren van aanslepende onderhandelingen die moesten uitlopen op het Katholiek Vlaamsch Nationaal Verbond en het Directorium, intrigeerden De Smet en De Decker en richtten zich zelfs tot R.P. Oszwald. Op het ogenblik dat Van Severen zich met het Verdinaso afscheurde en daarmee elke nationalistische concentratie onmogelijk maakte, vormde De Smet de Jongvlaamsche Gemeenschap om tot de Jong Nederlandsche Gemeenschap (1931). Deze groepering wees zowel H. Vos, P. Geyl als J. van Severen af, en twee jaar later Staf de Clercq (VNV). Toch moest, volgens De Smet, zijn initiatief uitlopen op de totstandkoming van de Nederlandse Volksstaat. Het tijdschrift *Volksorde* (van 1932 af) had een moeilijk bestaan. Na de Oranjuhulde te Delft op 17 april 1933 was de rol van De Smet uitgespeeld. In de loop van 1934 werden Vlaanderen en Jong Dietschland versmolten, om kort nadien te verdwijnen. Op 14 juli 1935 werd de Jong Nederlandsche Gemeenschap te Mechelen ontbonden. Totaal vereenzaamd stierf Robrecht de Smet in 1937 te Meerssen in Nederlands Limburg.

LITERATUUR : C. Verschaeve, *Verzameld Werk*, VII (1959, p. 435-441, 442-444); - E. Boonen, *Robrecht de Smet*, in *De Blauwvoet* (augustus 1937); - D. Vansina, *Verschaeve getuigt* (1955); - O. van Rie, *Robrecht de Smet, een geleerd en godvruchtig priester*, in *Halletorentje* (jg. 12, nr. 2, p. 58-70); - A. Demeulemeester, *Nog iets over Robrecht de Smet*, in *Halletorentje* (jg. 12, nr. 3, p. 154-158); - A. Smits, *Robrecht de Smet en Zuid-Afrika*, in *Halletorentje* (jg. 13, nr. 1, p. 30-32); - A. Demeulemeester, *Robrecht de Smet en het Roese-laarse Kleinseminarie*, in *Halletorentje* (jg. 13, nr. 3, p. 117-119) - R. Vanlandschoot, *Robrecht de Smet en de studentenbonden in West-Vlaanderen*, in *Halletorentje* (jg. 13, nr. 3, p. 108-115; nr. 4, p. 153-160; jg. 14, nr. 2, p. 96-100; nr. 3, p. 144-151; nr. 4, p. 161-172); - A. vander Plaetse, *Ervaringen met Robrecht de Smet*, in *Halletorentje* (jg. 14, nr. 1, p. 38-42); - L. Saerens, *Na dertig jaar Robrecht de Smet*, in *Dietsland-Europa* (jg. 12, p. 15-22); - R. Vanlandschoot, *Historische aantekeningen bij de doorbraak van het Algemeen Nederlands in de Westvlaamse colleges*, in *Studiën en Berichten* (1967, p. 66-87); - R. Vanlandschoot, *De actualiteit van Robrecht de Smet*, in *Halletorentje* (jg. 15, nr. 1, p. 2-12); - *Huldeboek Robrecht de Smet* (1968); - A. Dumon, *Aanvullende notities over kapelaan Robrecht de Smet*, in *Halletorentje* (jg. 15, nr. 4, p. 184-190); - R. Vanlandschoot, *Robrecht de Smet en bisschop Waffelaert in 1906*, in *Halletorentje* (jg. 16, nr. 3, p. 137-144); - A.W. Willemsen, *Het Vlaams Nationalisme. Geschiedenis van de jaren 1914-1940* (1969); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, I, II en III (1969); - R. Vanlandschoot, *Robrecht de Smet*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, IV (1970, kol. 776-783); - R. Vanlandschoot, *Het drama van Cyriel Verschaeve en Robrecht de Smet 11 november 1918 - 30 september 1925*, in *Verschaeviana*, 1, 1 (april 1970, p. 50-99) en 1, 2 (april 1972, p. 162-234); - L. Buning, *De eerste jaren van het weekblad Vlaanderen 1922-1925*, in *Het Pennoen* (januari 1972); - L. Buning, *De Moniteur der Vlaamse Jacobijnen. De latere jaren van het weekblad Vlaanderen*, in *Het Pennoen* (maart 1972). ROMAIN VANLANDSCHOOT